Särtryck ur
VÅR FÅGELVÄRLD
Årg. 21 1962 Nr 1

Meddelanden

1. Svarthuvad sparv (*Emberiza melanocephala*) på Öland

(Meddelande nr 40 från Ottenby fågelstation)

På morgonen den 7.6. 1960 observerades en sparv i trädgården till Ottenby fågelstation på Ölands södra udde. Fågeln, som för oss var okänd, satt på en ledningstråd och sjöng. Det var dock redan från början klart att det var fråga om en *Emberiza* av något slag. Detta framgick både av sångens allmänna karaktär och av det intryck fågelns utseende gav. Tyvärr var det icke möjligt att se några detaljer i dräkten på grund av dåliga ljusförhållanden. Så mycket kunde dock fastställas, att det fanns mycket gult eller gulgrönt i dräkten, att undersidan var ljusare än översidan och att huvudet föreföll vara mörkare än kroppen. Ett intryck, som kom att påverka bestämningen av fågeln var, att övergumpen lyste kraftigt gulgrön. Sedan fågeln sjungit en stund flyttade den ett par gånger till nya platser under fortsatt sång. Till sist lyfte sparven och höjde sig i vida cirklar och försvann på stor höjd ut över Kalmar sund i nordvästlig riktning.

Sången var ganska omväxlande och vacker för att härröra från en *Emberiza*. Den började med några korta accelererande *züp-züpzüp* som snabbt övergick i en ganska törnsångarlik strof av några sekunders varaktighet. Strofen innehöll omväxlande klara, något joddlande toner och strävare mer sparvlika moment. Överensstämmelsen med törnsångarens sång var så pass god att vi båda vid de första ögonblicken registrerade sången som kommande från en törnsångare, och även senare vid diskussion av observationen framhävde vi denna likhet. Locklätet, som hördes då och då och framför allt då fågeln lyfte och försvann ut över sundet, var ett kort *plut plut*, ganska likt inledningstonerna till sången, och enligt anteckningar, som gjordes under observationen, »något ortolanlikt, fast strävare».

Då ingen av oss hade någon erfarenhet av främmande *Emberiza*-arter kunde vi inte göra någon säker bestämning vid observationstillfället. Senare litteraturstudier gav snabbt vid handen att de två arter det kunde röra sig om var svarthuvade sparven (*Emberiza melanocephala*) och stäppsparven (*E. bruniceps*), vilka är mycket närbesläktade. Den tydligt gulgröna övergumpen talade för den sistnämnda arten, som skall vara den enda *Emberiza*, som är försedd med en övergump av den färgen. Sången överensstämde däremot nära nog fullständigt med beskrivningar av svarthuvade sparvens sång. Vi lät på grund av detta bestämningen av fågeln anstå tills vidare.

I mitten av april 1961 fick vi tillfälle att höra stäppsparvens (*E. bruniceps*) sång. En hane av denna art tillhörande S. Christiansson förvarades nämligen i voljärerna i Pildammsparken i Malmö. Denna sång visade sig inte alls likna den vi hört på Öland. Stäppsparvens strof var mycket enkel och kort och upprepades likadan varje gång. Några klara toner fanns inte alls. Bokstaverat lät det ungefär sålunda: *dzü dzüü dzü dzü dzüü, tsi-dydy-dii*. Ölandsfågeln kunde därmed rimligtvis ej vara en stäppsparv.

I juli 1961 kunde så bestämningen slutgiltigt verifieras, då den ene av oss (Svensson) fick tillfälle att höra den svarthuvade sparvens sång i Grekland. Det framgick då att denna sång helt överensstämde med den vi tidigare hört på Öland. Vidare visade det sig att under ljusförhållanden liknande dem som var rådande vid ölandsobservationen kunde övergumpen få en markant gulgrön anstrykning.

Observationen av den svarthuvade sparven kan säkert sättas i samband med ett mera allmänt inflog av sydliga och sydostliga arter dessa dagar. Således hade den 5 juni två sommargyllingar (*Oriolus oriolus*) iakttagits komma sträckande söderifrån över alvarmarkerna upp mot Ottenby lund. Den 6 juni fanns i fyrträdgården minst tre mindre flugsnappare (*Muscicapa parva*) och i Ottenby lund hördes en rosenfink (*Carpodacus erythrinus*). Även på morgonen den 7 juni sågs i trädgården en liten flugsnappare, vilken ej var identisk med någon av dem som uppehöll sig där föregående dag. Denna ansamling av sydostliga arter var säkert en följd av gynnsamma väderleksförhållanden. Detta antyds även av den mycket starka sträckdisposition, som den svarthuvade sparven uppvisade. Fågeln hade säkerligen nått udden under natten eller tidigt på morgonen och rastade blott en kort stund, innan den fortsatte i sin sträckriktning mot nordväst.

RUNE GERELL SÖREN SVENSSON

Redaktionell kommentar: Detta är tredje gången den svarthuvade sparven påträffats i Sverige. Båda de tidigare fynden har likaledes varit vid Ottenby på Öland, nämligen den 4.8.1952 och den 30.5.1958 och även vid dessa tillfällen har det varit ensamma ♂♂. (VF 11 (1952): 114—116 resp. VF 18 (1959): 252).

K. F.

Summaries:

1. Third Swedish record of *Emberiza melanocephala*. One male watched on 7th June 1960. at Ottenby, Öland.